

Průvodce suvenýry z volné přírody

V mnoha turistických destinacích mohou být na prodej exotické suvenýry vyrobené z živočichů a rostlin nebo i živá zvířata a rostliny místních druhů. Pokud se rozhodnete pro koupi některého z těchto suvenýrů, měli byste si být vědomi, že obchod s mnoha rostlinnými a živočišnými druhy je mezinárodně regulován (CITES) a může vyžadovat povolení. Dokonce může být dovoz určitých suvenýrů i nezákonný a mohou být celníky hned po přeletu zadrženy. Raději se takovému riziku vyhněte a ujistěte se, že si nepřivážíte domů suvenýry z ohrožených druhů, s nimiž je zakázáno mezinárodně obchodovat. Tento Průvodce suvenýry z volné přírody má v úmyslu vám poskytnout některé konkrétní příklady typických suvenýrů, se kterými se můžete setkat na dovolené, a navíc vám poskytne základní informace o používané legislativě. Vždy je ale lepší si případný zamýšlený dovoz ověřit u příslušných CITES orgánů, které vám sdělí, zda je dovoz určitého výrobku do ČR legální nebo zda budete potřebovat povolení.

AUSTRÁLIE

Většina přírodního bohatství Austrálie je chráněna a přírodniny nemohou být vyváženy bez povolení vydaného australským Ministerstvem životního prostředí a národního dědictví. To zahrnuje všechny přirozeně žijící živočichy (např. ptáky, plazy a hmyz), některé mořské mušle a tvrdé korály. Australské úřady ukládají přísné pokuty a v závažnějších případech může být trestem i vězení. Suvenýry vyrobené z klokanů mohou být vyváženy pod podmínkou, že je nebudete dále prodávat, obchodovat s nimi či je používat pro jakékoliv jiné komerční účely.

ČÍNA

Povolení budete potřebovat pro většinu výrobků z hadí a ještěří kůže, jako jsou například kufříky, kabelky a obuv. Bez povolení si můžete přivést výrobky z krokodýlí kůže (z druhů krokodýlů zařazených v příloze B nařízení EU) a to až do počtu 4 kusů na osobu. Tradiční asijská medicína může obsahovat části volně žijících druhů zvířat a rostlin (např. medvědí žluč, rohy sajgy, tygří kosti, chráněné rostliny...) a dovoz takových preparátů bude vyžadovat povolení. Také pamatujte na to, že není dovoleno přivést jakékoli výrobky ze slonoviny (dovozem slonoviny bez povolení se můžete dopustit i trestného činu) a budete potřebovat povolení pro výrobky z hroších zubů.

FILIPÍNY

Mořské mušle mohou být krásné na polici, ale pamatujte si, že mohou patřit k chráněným druhům. Podle filipínského zákona je zakázáno vyvážet například mušle zév, přestože evropská legislativa dovoluje jejich dovoz do počtu 3 kusů na osobu. Také mějte na paměti, že budete potřebovat povolení pro všechny tvrdé korály a suvenýry vyrobené z hadích kůží. I mnoho druhů motýlů je chráněných a k jejich dovozu potřebujete povolení.

INDIE

Indie má velmi přísnou legislativu na ochranu přírody a jakýkoliv obchod a využívání původních druhů je přísně regulováno. Znáмым luxusním suvenýrem je šála shahtoosh „Král vlny“, která je vyrobena z vlny velmi vzácné tibetské antilopy „čiru“. Tento druh je na pokraji vyhubení právě kvůli ilegálnímu lovu pro vlnu, takže šály shahtoosh jsou nesmírně drahé. V žádném případě si tento suvenýr nekupujte. Měli byste si dát také pozor na nákup výrobků z kožešin kočkovitých šelem, výrobků ze slonoviny, hadích kůží, korálů a želvích krunýřů. Všechny tyto druhy jsou v Indii chráněné a je zakázáno je vyvážet.

INDONÉSIE

Tisíce ostrovů indonéského souostroví je jedním z největších center světového přírodního bohatství. Můžete být ohromeni, jak velké množství výrobků ze zvířat a rostlin je tu na prodej. Pamatujte si ovšem, že mnoho z těchto výrobků spadá pod úmluvu CITES. Není dovoleno si přivést výrobky z želvoviny (krunýře mořských želv) nebo výrobky z peří rajek, neboť mezinárodní obchod s nimi je zakázán. Mějte na paměti, že možná budete potřebovat povolení, když si budete chtít vzít s sebou domů zboží vyrobené z kůží hadů a ještěřů, jako například kabelky nebo obuv. Bez povolení si ale můžete přivést výrobky z krokodýlí kůže (z druhů krokodýlů zařazených v příloze B nařízení EU) a to až do počtu 4 kusů na osobu. Povolení budete potřebovat pro korály (i pro ty, co najdete na pláži) a orchideje (kromě řezaných květů). Pozor si dávejte na typický asijský suvenýr – lahve s mrtvými hady v alkoholu. Někteří z hadů používaní pro výrobu těchto suvenýrů (např. kobry) jsou chráněni a suvenýr nemůžete dovést do EU bez povolení.

JIŽNÍ AFRIKA

Veškerý vývoz původních druhů rostlin a živočichů jižní Afriky, včetně široké řady sukulentních rostlin a kůží živočichů, vyžaduje povolení k vývozu. Navíc mohou být na některé druhy rostlin a ptáků uvalena určitá karanténní omezení. Bez obav si můžete nakoupit skvělý výběr řezaných květin, které jsou k dostání na většině letišť.

JIŽNÍ AMERIKA (Ekvádor, Peru, Bolívie, Chile, Argentina)

Možná vás bude lákat možnost nákupu jednoho z nejznámějších místních hudebních nástrojů: dešťové hole vyrobené z kaktusu, s nimiž se lze setkat například v Peru, Chile a Bolívii. Ačkoli jsou veškeré druhy kaktusů chráněny úmluvou CITES a předpisy EU, je možné dovézt do EU až 3 dešťové hole na osobu bez jakýchkoli dokumentů.

Pokud si budete chtít dovézt do EU výrobek z vlny lamy vikuña, budete potřebovat povolení pro vývoz a dovoz. Navíc by takový výrobek měl mít značku země původu a ochrannou známku „VIKUÑA – [ZEMĚ PŮVODU]”.

Tento region je také domovem mnoha vzácných druhů dřev, proto si dávejte pozor při koupi vyřezávaných předmětů. Tagua, což je napodobenina slonoviny ze dřeva, může být vhodným alternativním suvenýrem, k němuž nepotřebujete žádné povolení a pochází v mnoha případech z obnovitelných zdrojů.

V Jižní Americe bývají k dostání také suvenýry vyrobené z peří papoušků (zvláště rodu *Ara*) – čelenky, náhrdelníky, indiánské předměty. Nekupujte je – dovoz je vázán na povolení.

KARIBIK

Budete potřebovat povolení k vývozu u všech suvenýrů vyrobených z tvrdých korálů. Naopak bez povolení si můžete dovézt ulity křídlatce velkého (*Strombus gigas*) do počtu 3 kusů na osobu a mořské mušle zévy také do počtu 3 kusů na osobu. V některých zemích se můžete setkat s prodejem šperků vyrobených z želvoviny nebo černých korálů. Mezinárodní obchod s těmito druhy je zakázán a vy můžete riskovat zabavení těchto suvenýrů ihned po příletu do EU. Žraločí zuby, vyřezávané a dekorativní předměty z tvrdého dřeva a rostlin mohou být legálně nakoupeny a dovezeny domů, ačkoliv pro některé druhy potřebujete povolení, jako např. pro všechny kaktusy a orchideje.

KEŇA

Keňa zakazuje sběr korálů a vývoz výrobků ze slonoviny, rohů nosorožců a mořských želv (krunýře, šperky a hřebeny). Navíc národní právo také zakazuje obchod s výrobky z hadí kůže, jako jsou kabelky, opasky, boty, řemínky k hodinkám, a zároveň zakazuje vývoz těchto produktů. I když je obchod s některými výrobky z volně žijících druhů dovolen, měli byste si vždy pečlivě ověřit, zda se na váš konkrétní suvenýr nevztahuje nějaké omezení (speciálně u vývozu rostlin, hmyzu a mušlí).

Kdy potřebuji povolení?

Pokud jste občanem EU vracejícím se z dovolené z ciziny, budete si moci dovézt suvenýry vyrobené z živočichů a rostlin chráněných CITES a předpisy EU, pokud splňují níže uvedené body:

- Suvenýr není vyroben z druhů přímo ohrožených vyhubením (tj. není součástí přílohy A nařízení EU).
- Váš suvenýr je neživý, tj. jedná se o výrobek nikoli o živé zvíře či rostlinu.
- Je dovezen pro vaši soukromou potřebu a ne pro komerční účely.
- Je součástí vašeho osobního zavazadla.
- **Vždy však potřebujete vývozní povolení ze země původu!**

MALAJSIE

Nezapomínejte, že některé druhy motýlů jsou chráněné a může být vyžadováno povolení pro dovoz do většiny zemí. Také pro dovoz korálů budete potřebovat povolení, které musíte získat předtím, než si je odvezete domů.

MEXIKO

Mexiko přísně reguluje vývoz ptáků, jako například papoušků. Mnoho původních mexických kaktusů a orchidejí patří k ohroženým druhům a Mexiko zakazuje vývoz těchto rostlin sesbíraných ve volné přírodě. Je žádoucí se vyvarovat jakéhokoli vývozu rostlin z Mexika, ledaže byste pro ně měli odpovídající dokumenty. Pokud se rozhodnete koupit kovbojské boty, ujistěte se, že nejsou vyrobeny z kůže ohrožených druhů (např. mořských želv). Také další výrobky z mořských želv, např. hřebeny či brýle je zakázáno vyvážet ze země. I pro výrobky z hadích kůží můžete potřebovat povolení.

SEVERNÍ AFRIKA

Turisté navštěvující barevná tržiště severní Afriky mohou vidět řadu výrobků a někdy i živá zvířata a rostliny nabízené k prodeji. Můžete se setkat s hudebními nástroji nebo dmychadly vyrobenými z krunýřů žely Testudo nebo s výrobky z hadí kůže. Tyto suvenýry není dovoleno dovážet do EU bez povolení.

V Maroku vám místní jistě budou nabízet ke koupi ještěrky trnorepy, chameleony nebo suchozemské želvy Testudo, často ve velmi zuboženém stavu. V žádném případě je nekupujte, k jejich dovozu byste potřebovali povolení. Zároveň si uvědomte, že svými neuváženými nákupy turisté podporují místní obyvatele v odchytu těchto zvířat.

STŘEDOZEMNÍ MOŘE

V pobřežních letoviscích u Středozemního moře můžete na trhu narazit na mořské mušle, jako třeba zévy, které vlastně pocházejí z Jižního Pacifiku. V rámci EU si je koupit můžete (schovejte si však doklad o nákupu), pro dovoz do EU však platí omezení na 3 kusy na osobu, jinak potřebujete povolení. V některých zemích mohou být nabízeny také výrobky z kožešin kočkovitých šelem, šperky ze želvoviny, slonoviny ad. Turisté, kteří se o ně zajímají, by si měli uvědomit, že u většiny těchto výrobků je mezinárodní obchod zakázán.

Na Balkáně se můžete setkat se suchozemskými želvami Testudo – nechtejte je ani nekupujte na trhu, jejich dovoz do EU je vázán na povolení a i v rámci EU pro tato zvířata potřebujete doklady o jejich legálním původu. Jejich nepovolený odchyt z přírody je trestný.

REUNION, MAURICIUS A SEYCHELY

Výrobky z mořských želv, jako třeba šperky z želvoviny, mohou být v této oblasti prodávány jako suvenýry. Turisté by ale měli mít na paměti, že i když mají tyto výrobky reklamní označení, že se jednalo o želvy z

CITES – regulace mezinárodního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin

Nekontrolovaný obchod s ohroženými druhy a výrobky z nich může ohrozit rostlinné a živočišné druhy na přežití. Pokud je ale obchod regulován, nemusí nutně volně žijící druhy ohrožovat. CITES, Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, má přes 170 členských zemí a vznikla jako nutná efektivní ochrana některých druhů před jejich vyhubením v přírodě. Odchyt či sběr pro mezinárodní obchod je velmi rozsáhlý a je jedním z nejzávažnějších faktorů ohrožujících tyto druhy na přežití. V současné době zakazuje CITES mezinárodní obchod s více jak 800 rostlinnými a živočišnými druhy (například tygři, mořské želvy, nosorožci, lidoopi) a zároveň také reguluje pomocí povolení obchod s dalšími 28 000 druhy (např. korály, kaktusy, primáti, mnoho druhů papoušků a plazů). Úmluva CITES se vztahuje pouze na mezinárodní (nikoli vnitrostátní) obchod, proto se tedy můžete setkat i s tím, že ohrožené druhy jsou uvnitř některých států legálně prodávány, ačkoli jejich vývoz a dovoz je zakázán. Mnoho států má kromě úmluvy CITES i svou vlastní národní legislativu, jež obchod s ohroženými druhy upravuje. V rámci Evropské Unie platí nařízení EU pro mezinárodní obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami, která jsou platná pro všech 27 členských států EU. Veškeré předpisy platné pro ČR naleznete na www.cizp.cz příp. na www.mzp.cz.

odchovu, mořské želvy se v zajetí nechovají. Dovoz těchto výrobků do EU je zakázán a tyto výrobky mohou být zabaveny po přeletu do EU. Rovněž je zakázáno bez povolení vyvážet živé plazy.

RUSKO

Na ruském trhu se živými zvířaty, speciálně v Moskvě a St. Petěrburku, můžete nalézt mnoho druhů - želvy, hady, ještěry, gekony, papoušky.... ale buďte opatrní. Mnoho druhů je chráněno a mezinárodní obchod s nimi je zakázán. Pokud si při vašich cestách po Rusku chcete koupit kaviár, je dovoleno si odvézt bez dokumentů (pro vlastní potřebu) maximálně 125 gramů na osobu. Pro větší množství než 125 gramů budete potřebovat povolení k vývozu z Ruska a k dovozu do EU. V každém případě byste měli kupovat pouze kaviár, který má na svém obalu štítek s kódem (označuje druh jesetera, rok výroby, licenci závodu ad.). Štítek je povinný, bez něj vám kaviár může být zabaven.

Na trhu, od místních lidí či darem můžete získat různé kožešiny. Pamatujte si však, že kožešiny vlků, medvědů a kočkovitých šelem není dovoleno dovážet bez povolení. Většina těchto druhů patří k druhům přímo ohrožených vyhoubením, při dovozu bez povolení riskujete trestní stíhání.

TANZÁNIE

V Tanzánii jsou nutná povolení pro odchyt, sběr, obchod a vývoz veškeré divoké přírody, rybářských a lesnických produktů. Vývoz výrobků zhotovených z mnoha ohrožených druhů je zakázán, jako např. z rohů nosorožce, kůže gepardů, levhartů, výrobků ze slonoviny ad. Výjimku tvoří limitovaný počet legálně ulovených trofejí, které mohou být z Tanzánie vyváženy s povolením. Budete potřebovat povolení pro kly z hrocha a prasete bradavičnatého, plazi kůže (například z krajty), kůže ze zebry a antilop; korály, zévy a všechny další mušle, rostliny včetně aloe a některých tvrdých dřev; a veškerých živých živočichů včetně hmyzu.

Co se stane, když nebudu mít ty správné dokumenty?

- *Pokud nemáte požadované povolení, váš suvenýr bude zabaven.*
- *Pravděpodobně budete muset zaplatit pokutu - výše pokuty obecně závisí na závažnosti případu, míře ohrožení druhu, hodnotě zboží apod. V ČR je maximální hranice pokuty 200 000 Kč (pro firmu až 1 500 000 Kč).*
- *Můžete se dopustit i trestného činu (pokud dovezete suvenýr z druhu přímo ohroženého vyhoubením) a budete trestně stíháni.*
- *V některých případech také riskujete i zatčení.*

V EU mnoho případů souvisí s turisty přivázejícími si domů suvenýry bez povolení! Dávejte proto pozor na to, co si na dovolené kupujete!

THAJSKO

Některé z velmi exotických květin – orchideje – rostou hojně v thajských tropických lesích. Všechny orchideje jsou chráněny mezinárodní úmluvou, nicméně můžete si bez povolení přivést domů jejich řezané květy. Živé orchideje, i ty vypěstované ve školkách, můžete dovézt jen s povolením. V Thajsku se můžete setkat i s výrobky z mořských želv, řezbami ze slonoviny a výrobky z hadích kůží. Měli byste si uvědomit, že mnoho z nich je nezákonně přivést domů nebo jejich dovoz vyžaduje povolení. Bez povolení si můžete přivést výrobky z krokodýlí kůže (z druhů krokodýlů zařazených v příloze B nařízení EU) a to až do počtu 4 kusů na osobu. Pozor si dávejte na typický asijský suvenýr – lahve s mrtvými hady v alkoholu. Někteří z hadů používaní pro výrobu těchto suvenýrů (např. kobry) jsou chráněni a suvenýr nemůžete dovézt do EU bez povolení. Nesbírejte ani korály vyvržené na pláž ani je nekupujte na trhu – korály nelze do EU dovézt bez povolení.

USA

Závěsné dekorace vyrobené z peří divokých ptáků jsou oblíbenými suvenýry, ale měli byste vědět, že všechny druhy tažných ptáků jsou v USA chráněny, a že vlastnit třeba jen jedno pírkó je nezákonně. Výrobky z amerických medvědů baribalů, medvědů hnědých (včetně poddruhu grizzly) a ledních vyžaduje speciální povolení pro mezinárodní obchod. Mroži, lachtani a další mořští savci jsou také chráněni a obchod s nimi je částečně povolen pouze pro zvláštní skupinu původních amerických řemeslníků. Častým suvenýrem, zvláště z jižních států USA - např. z Mississippi a Floridy, jsou sušené hlavy aligátorů, které tam můžete koupit v mnoha obchodech. Tento trochu nechutný suvenýr si můžete dovézt bez povolení do počtu 4 kusů na osobu. Většinou se jedná o vedlejší produkt faremního chovu krokodýlů na maso a kůži.

Nejčastěji zadržované suvenýry:

- koráli
- mušle
- lahve s hady v alkoholu
- výrobky z hadí a ještěří kůže
- ulity křídlatce velkého
- Tradiční čínská medicína
- živé rostliny (orchideje a kaktusy)